

18.10.2023

Група №26

Урок №15

Тема уроку: Природа і людина в драмі-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня». Конфлікт між буденним життям і високими пориваннями особистості, дійсністю і мрією. Художні особливості драми-феєрії

Мета уроку: (формувати компетентності): *предметні:* літературознавчу: навички дослідницько-аналітичної роботи з текстом; культуру зв'язного усного мовлення; читацьку: навички виразного читання в ролях віршованих творів; *ключові* навички пізнавальної діяльності; ціннісно-смыслову: вміння визначати життєві цінності й мету, ухвалювати правильні рішення; загальнокультурну: вміння аналізувати й оцінювати досягнення національної культури; комунікативну: володіння різними соціальними ролями; естетичну: особистісне самовдосконалення: навички духовного, інтелектуального саморозвитку.

Тип уроку: формування умінь та навичок.

Обладнання: ілюстрації до твору, тексти «лісової пісні». роздавальний матеріал (картки).

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

1. «Упізнай героя за портретом».

* «В ясно-зеленій одежі з розпущеними чорними, з зеленим полиском, косами». (*Мавка*)

* «Молодий, дуже білявий, синьоокий, з буйними і разом плавкими рухами; одежа на ньому міниться барвами від каламутно-жовтої до ясно-блакитної, і поблискує гострими золотистими іскрами». («*Той, що греблі рве*».)

* «На ній два вінки — один більший, зелений, другий маленький, як коронка, перловий, з-під нього спадає серпанок». (*Русалка*)

* «Древній, сивий дід, довге волосся і довга біла борода всуміш з баговинням звисають аж по пояс. Шати на ньому з барви мулу, на голові корона із скойок». (*Водяник*)

* «Уже старий чоловік, поважний і дуже добрий з виду; по- поліському довге волосся білими хвилями спускається на плечі з-під сивої повстяної шапки-рогатки». (*Дядько Лев*)

* «Дуже молодий хлопець, гарний, чорнобривий, стрункий, в очах є щось дитяче». (*Лукаш*)

* «Малий бородатий дідок, меткий рухами, поважний обличчям; у брунатному вбранні барви кори, у волохатій шапці з куниці». (*Лісовик*)

* «Гарний хлопець у червоній одежі, з червонястим, буйно розвіяним, як вітер, волоссям, з чорними бровами, з блискучими очима». (*Перелесник*)

* «Зелена одіж на ній просвічує де-не-де крізь плащ золотого волосся, що вкриває всю її невеличку постать; на голові синій вінок з волошок». (*Русалка Польова*)

* «Повновида... в червоній хустці з торочками, в бурячковій спідниці, сорочка густо натикана червоним та синім, намисто дзвонить дукачами на білій, пухкій шії». (*Килина*)

* «В чорній одежі, в сивому непрозорому серпанку, тільки на грудях красніє маленький калиновий пучечок». (*Мавка*)

* «Худий, з довгим волоссям, без свити, без шапки». (*Лукаш*)

2. «Знайомі обличчя». (*визначити, хто з героїв і про кого говорить*)

* «У тебе голос чистий, як струмок». (*Мавка про Лукаша*)

* «Чудна у тебе мова, але якось так добре слухати». (*Лукаш про Мавку*)

* «Ця жінка хижа, наче рись». (*Мавка про Килину*)

* «Не можеш ти своїм життям до себе дорівнятись». (*Мавка про Лукаша*)

* «Ну, дівонько, хоч ти душі не маєш, та серце добре в тебе». (*Дядько Лев про Мавку*)

* «То було таке покірне, добре, хоч прикладай до рани». (*Мати Лукаша про Мавку*)

* «Бач, їм така невістка не до мислі... Вони не люблять лісового роду». (*Лукаш про свою матір*)

* «Твоїй красі від довгий не судився, на те вона зроста, щоб полягати». (*Мавка про Польову Русалку*)

* «Нерідний він, хоч водяного роду. Зрадлива і лукава в нього вдача». (*Водяник про «Того, що греблі рве».*)

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Міні-бесіда

* Чи панує гармонія людини і природи у творі? Якщо так, то завдяки чому вона досягається?

* Кому з людей довіряє Лісовик? Підтвердіть текстом.

* Чи існує повна довіра природи (*в образі Лісовика, Русалки*) до людей? Якщо ні, то чому?

IV. СПРИЙНЯТТЯ І ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Вступне слово вчителя

Твір Лесі Українки «Лісова пісня». присвячено проблемі хибного протистояння людини і природи, протистоянню високих поривів людської душі з болотом буденного існування.

Лукаш і Мавка — образи, які втілюють уявлення Лесі Українки про людину з її непослідовними поривами до духовно красивого життя. Обидва персонажі мають риси вимріяної поетесою гармонійної людини — пристрасної, щирої, здатної відверто виявляти свої почуття і жити в злагоді з природою.

Лише природа, на думку Лесі Українки, може навчити людей, як жити вільним, красивим, духовно багатим життям. Донька лісу Мавка і селянський син Лукаш знаходять щастя у сильному і справжньому коханні. Та Лукашеве щастя недовге: він був щасливий, поки жив тим, про що його душа співала «виразно-широ голосом сопілки». Коли ж пішов проти природи, то зрештою втратив радість, любов, навіть людську подобу.

Лукаш помирає. Людина програє у безглуздому двобої з природою. Хто винен у цьому? Лукаш мав дар, на який не зважали інші люди, який не усвідомлював навіть сам, і тільки дитя природи Мавка змогла той дар оцінити:

Я тебе за те люблю найбільше,

Чого ти сам в собі не розумієш...

Цей дар — музика, мистецтво, творчість, з яких виросло їхнє кохання. Але хлопець занедбав свій талант, свою душу задля дріб'язкових інтересів. Зрада Лукаша — це передусім зрада самого себе. Саме тому Леся Українка застерігає: відчуження людини від природи руйнує її душу.

Щоб краще простежити зв'язок людини з природою, поринемо в атмосферу місцевості лісу, де відбуваються події.

2 Запитання учням: Чому Мавка, часточка лісу, такого щедрого і багатого, говорить: «Ні, я таки зовсім, зовсім самотня...». (Мавка почувається самотньою серед своєї лісової рідні, бо відчуває байдуже ставлення до себе: нікому немає діла до неї, ніхто не цікавиться її почуттями. Світ природи бездушний. Розуміння цього приходить до Мавки разом із коханням, під впливом якого у героїні народжується душа, розкриваються її очі на навколишній світ. Тепер Мавка починає усвідомлювати, що не може залишатися часточкою бездушної природи і жити лише для себе. Вона хоче жити для коханої людини. Поява душі змінює Мавку.)

3. Робота над твором

Коментар. На цьому етапі доречно поєднати роботу над твором з виразним читанням в ролях (бажано напам'ять) окремих уривків, які учні готували заздалегідь (випереджувальне завдання).

3.1. Пояснення вчителя з елементами бесіди.

Композиція твору відповідає часовому простору дії драми, що відбувається упродовж року (весна, літо, осінь, зима). Спробуємо прослідкувати, як зі зміною стану природи змінюються наші герої.

У пролозі окреслюється місце драми: густий предковічний ліс на Волині. Посеред лісу простора галявина з плакучою березою і з великим крилатим дубом. Тиховодне лісове озеро оточене густим очеретом та рогазом, вкрите ряскою, лататтям.

Події у творі розпочинаються навесні. З чим у вас асоціюється весна? (*Пробудження, розквіт, початок нового, кохання, радість, сонце, зелень тощо.*)

Рання весна, природа ще спить, але у всьому відчувається чекання якогось поштовху, щоб відбулося чудесне пробудження. І ось звучить голос Лукашевої сопілки — «ніжний, кучерявий, і як він розвивається, так розвивається все в лісі». Прокидається лісова красуня Мавка, і їй здається, що «весна ще так ніколи не співала, як тепер».

3.2. Читання в ролях.

Діалогу Мавки і Лісовика (від слів: «Ох, як я довго спала!»). до слів «Ну, як таки щоб воля — та пропала? Се так колись і вітер пропаде!»..

Діалогу Мавки і Лукаша (від слів «Не руш! не руш! не ріж! не убивай!»). до слів «Твоя сопілка має кращу мову. Заграй мені, а я поколишуся»..

3.3. Слово вчителя.

Події другої дії відбуваються пізнім літом. «На темнім матовім листі в гаю де-не-де видніє осіння прозолоть. На галяві вже збудовано хату, засаджено городець. На одній нивці пшениця, на другій — жито...». Такі зміни відбулися у природі, за цей час змінилися і Мавка з Лукашем. Послухаємо їхню розмову та поміркуємо про зміни, які відбулися у стосунках героїв.

3.4. Читання в ролях.

Розмова Мавки й Лукаша (*II дія від слів «Не руш, коханий, воно ж сире, ти ж бачиш». до слів «той добре, коли ніхто не завинив нікому. Ти ж се сама сказала — пам'ятай».*)

3.5. Запитання до учнів.

* Назвіть зміни, які відбулися з Лукашем. (*Більше не грає на сопілці, не слухає казкових розповідей дядька Лева, віддалився від нього, втратив щирість, привітність, ніжність у стосунках з коханою*).

* Як у цьому діалогі виявляється волелюбний характер Мавки?

* Поясніть причини таких змін. (*Буденщина руйнує поезію душі Лукаша*).

3.6. Слово вчителя.

Природа у третій дії зовсім не така, як у двох попередніх — вона непривітна, ворожа до людини. «Хмарна, вітряна осіння ніч. Останній жовтий відблиск місяця гасне в хаосі голого верховіття. Стогнуть пугачі, регочуть сови. Раптом все покривається протяглим сумним вовчим виттям, що розлягається все дужче, дужче і враз обривається. Настає тиша.

Починається хворе світання пізньої осені. Безлистий ліс ледве мріє проти попелястого неба чорною щетиною, а долі по узліссі снується розтріпаний морок».

Лукаш не зміг «своїм життям до себе дорівнятись». тобто не зрозумів, у чому його поклик, щастя, що наймиліше і найдорожче у житті, і перетворився на

вовкулаку. Мавка потрапляє до «Того, що в скалі сидить». Проте, пройшовши муки забуття, втративши свій чарівний образ, повертає Лукашеві людську подобу.

3.7. Читання в ролях.

Діалог між Мавкою і Лісовиком (від слів «*Ти, донечко?*». до слів «*Я серцем чую — він вернеться сюди.*».)

Розмова Лукаша і Килини (від слів «*Лукашу!.. Ані руш! Чи остовнів?*». до слів «*Ой горе! Якось треба рятуватись...*».)

3.8. Інтерактивна вправа «Вільний мікрофон».

Яка сторона людської сутності — поривання до краси чи дріб'язковість, буденщина — здобула перемогу? (Мавка до останнього бореться за щастя, за справжні, великі почуття, в кінці спалахує раптом давньою красою в зорянім вінку. Любов не загинула, бо героїня має у серці «те, що не вмирає». — духовну велич і нездоланне кохання. Через образ Мавки письменниця розкриває мрію про красиву, щирю, обдаровану, волелюбну людину, утверджує думку, що людина — творець краси. Зближення Лукаша з Мавкою — перемога світлого і благородного в характері героя.)

3.9. Виразне читання останнього монологу Мавки.

4. «Лісова пісня». — неоромантичний твір

4.1. Теорія літератури.

Неоромантизм — творчий метод, що поєднує реалістичне з романтичним.

Ознаки неоромантизму:

- * властива виразність суспільних ідеалів;
- * прагнення до визволення особистості;
- * психологізм, емоційно-інтуїтивне пізнання світу, прагнення до повноти буття;
- * виявлення людського потенціалу, спроби поєднати ідеал з життєвою правдою;
- * у центрі зображення — яскрава, неповторна особистість, що протистоїть сірій масі.

4.2. Завдання учням: визначити ознаки неоромантизму у творі.

(Утвердження духовно-естетичної сутності людини, її творчих можливостей; конфлікт між буденним життям і високим пориванням душі особистості, дійсністю і мрією; індивідуальність і натовп.)

5. Колективне заповнення таблиці

Образи твору	Що втілює авторка	Висновок
Мавка	Мрія про ідеальну людину, утвердження думки, що людина — творець краси	Мавка — прекрасний ідеал гармонійної, одухотвореної людини, втілений в образі казкового створіння
Лукаш	Боротьба світлих і чистих поривань з буденщиною життя	Лукаш — образ людини, яка має суперечливі погляди, а тому не може «своїм життям до себе дорівнятись».
Мати Лукаша і Килина	Духовне зубожіння людини, її дисгармонія з природою	Грубості, лицемірству, підступності матері і Килини протиставлена мудрість,
Дядько Лев	Гармонія душевного багатства людини і краси природи	поетичність, любов до природи дядька Лева

6. Визначення художніх особливостей твору (самостійна, парна або групова робота)

- * В основі — ідейний конфлікт між героями.
- * Тяжіння до філософських узагальнень, міфологічності.
- * Ліричність, емоційність, навіяні ремарками, монологами, діалогами.
- * Афористичне завершення окремих сцен.

V. ПІДСУМКИ УРОКУ

1. «Мозкова атака».

* За українською народною міфологією, мавки не мали душі, а героїня «Лісової пісні» має душу? Аргументуйте.

2. Заключне слово вчителя

Драма-феєрія «Лісова пісня». — глибоко філософський твір про взаємодію добра і зла, прекрасного і потворного. Це гімн єднанню людини і природи, натхненна пісня про велич духовного, про порив людини до щастя, її боротьбу за вільне, красиве, духовно багате життя. Твір навчає любити природу, поважати творчу особистість, не зневажати «душі своєї цвіту».

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Написати есе «Життя і мрія в згоді не бувають і вічно борються».
2. Прочитати драму «Бояриня».

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.